

List za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETAREC

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se".

PAZITE!

na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prilepi-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (143)
je številka...
tedaj vam s prihodnjo
številko našega lista po-
teče naročnina. Prosi-
mo ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 142.

Chicago, Ill., 31. maja (May), 1910.

Leto (Vol.) V.

Splošen pregled.

— Štrajk premogarjev za okra-
je, kjer kopljejo mehak premog,
še traja vedno, rasi v kapitalistič-
nih časnikih ni skoraj nobenih po-
ročil o njemu. Težko, da pride do
sporazuma pred 1. julijem.

Kapitalisti igrajo zopet zelo ni-
zko in umezno ulogo. Ne zmenijo
se za štrajk, marveč so še zado-
voljni, da premogarij štrajkajo,
da bodo tem lažje odli konzu-
mente. Do julija meseca imajo —
tako poročajo kapitalistični čas-
niki — zadosti premoga v zalogi.
Ako bi sedaj prišlo do sporazuma
in bi prenehali štrajk, bi se izvozi-
lo iz premogokopov več premoga,
kot se ga potrebuje.

Pred štrajkom so delali povsod
s polnim parom, da so nakopičili
velike zaloge, da bi premogarije
prisilili udati se kapitalistom na
milost in nemilost. Ali kapitalisti
vidijo, da so premogariji vztrajni
in solidarni za svoje zahteve in
pravice. Udati se nečejo. Zatega-
del so kapitalisti izumili novo
sredstvo, da ne bodo prikrajšani
na dobičku. "Kar je premoga v
zalogi se mora predati. Ko bo pa
premog prodan, bomo prišli z de-
lom in imeli bomo dobro izgovor
za podražitev premoga. Vsled
štrajka ne moremo izvesti nalo-
čil." Tako so modrovali in skleni-
li kapitalisti.

Zdaj veste premogariji, zakaj
se nečejo kapitalisti pogajati z
vami in zakaj bo običnost po
štrajku moralo plačevati višje ce-
ne za premog kot sedaj. Ali to
niso domnevanja, to je gola resni-
ca, katero lastniki premogokopov
priznajo odprto.

Ljudstvo je v današnji kapita-
listični državi brezmočno proti
taki lumpariji. Ljudstvo je pa ta-
ke razmere malce zakrivilo samo,
ker voli v postavodajne zastope
kapitaliste in njih oprede in z os-
lovsko potrpežljivostjo pričakuje
od teh sebičnih grabežev rešitve.

— Zvezni delavski komisar O'
Neill pravi, da so strašne razme-
re za delavce v ameriških plavžih,
jeklarnah in železarnah. Delavci,
zapomnite si te besede. Če bi kate-
ri "inozemec" trdil kaj takega,
bi vse ameriško kapitalistično ča-
sopisje proglasilo enake trditve
za golo obrekovanje, ker je Ame-
rika dežela svobode, in deželi svo-
bode pa ne morejo biti take raz-
mere.

Ali te besede je izustil zvezni
uradnik. Najbolj vneti ameriški
patriotje bodo zdaj morali držati
jezik za zobmi.

Ako pretresemo delavske raz-
mere v ameriških plavžih, jeklar-
nah in železarnah, in jih primer-
jamo z razmerami enakih podjetij
v drugih državah, tedaj mora pri-
znati odprto, da kaj takega ne
najdemo na Turškem in v Rusiji.

Nikjer na svetu ne morijo delav-
cev na debelo in na strahovit na-
čin v toliki množini kot v ameri-
ških plavžih, jeklarnah in železar-
nah, ker izvršujejo delo le ino-
zemski delavci, katere dan za dne-
vom vozijo veliki parniki iz Ev-
rope, ker nimajo obveznega za-
kona za kapitaliste in ker se mrt-
vaški ogledniki večinoma ponižni
hlapei kapitalistov.

Delavci, ki prihajajo v Ameri-
ko, Slovani, Italijani, Grki niso
bili onkraj oceana industrijski
delavci in ne poznajo nevarnosti,
katere vsebujejo stroji. In če bi
poznali nevarnost strojev, mar bi
jim kaj hasnilo? Ni!

V jeklarno, železarno — v pe-
kel morajo, ako hočejo živeti, kjer
jih najeti in dobroplačani prigan-
jači priganjajo s tako silo, da ne
morejo misliti na nevarnost, ki
jih vsebuje industrijsko podjet-
je. Ne smemo misliti za svojo ne-
varnost, ker zgruba časa je zgruba
profita za kapitaliste.

Te grozne in strašne razmere
zdaj prvič približ višji uradnik
javno na steno. Ali bo ostalo sa-

mo pri tem uradnem razkritju?

Delavci, ako ste pametni, v u-
nijo. Organizirani lahko prisilite
kapitaliste, da vas ne bodo več
zavoljo profita pobijali kot nevar-
no golazen. Posamezni delavec v
boju s kapitalisti je nič. Združeni
ste pa sila. Zapomnite si to — de-
lavci.

— Stara resnica, da tisti, ki pri-
poročajo drugim vodo, najraje
na skrivaj pijejo žganje, je zopet
dobila potrdilo skozi preiskavo
velike porote v New Castle, Ind.
Uradniki železniških in ekspres-
nih družb so izpovedali pod pri-
sego, da dobivajo ljudje, ki igra-
jo prvo ulogo v mestnem prohibi-
cionističnem gibanju največje po-
siljavitve žganja. Sektaški duhov-
niki — vneti in strastni zagovor-
niki prohibicije dobivajo največje
pošiljavitve. Od prvega januarja t.
l. in do preiskave so naročili v
New Castle 50 tisoč buteljk piva
in 5000 kvartov žganja. Toroj
več, kot je preje 6. gostilničarjev
prodalo tekom enega leta, ko je
bilo mestee še mokro.

Ta dogodek nam razkriva v po-
polni nagoti ameriško kapitalistič-
no moralo, katero hočejo vsiliti
tudi delavskim slojem. Ta morala
se glasi: Bodi hinavec, skriven
grešnik, javno pa nastopaj kot
napol svetnik.

Ker imamo zdravo človeško pa-
met pa pravimo: Taka morala naj
se gre solit. Tak moralen plašč je
dober za tiste, ki so navajeni ži-
veti od dela drugih rok in pameti.
Mi ga ne potrebujemo, ker se
moramo preživljati z delom svojih
rok in svojega uma.

— Van Cleave, zagrižen kapita-
list, katerega je "Proletarec" že
večkrat postavil v pravo luč, je
umrl v St. Louis. Van Cleave je
prokel vsakega, kdor se je boril
proti kapitalistični sužnosti. Pri
njemu je veljalo načelo: Kapita-
list je gospodar, delavce pa su-
ženj, ki mora ubogati svojega go-
spodarja. Van Cleave je bil vodja
vseh zagriženih kapitalistov. Sko-
zi več let je predsedoval zloglas-
ni in delavcem sovražni kapitali-
stični organizaciji (National As-
sociation of Manufacturers.)

Van Cleave ni stremil za tem,
da bi se ublažila nasprotstva. Uni-
čenje delavskih organizacij mu
je bila zadača, najvišje načelo. Tu
kapitalist! Tu delavec! Je bilo ge-
slo Van Cleave-ja. Mi ali vsi.

In res tako. Ali zmagamo delav-
ci ali kapitalisti. Vsem mlačnim
delavcem priporočamo, naj se pri
Van Cleave -ju učijo razredne za-
vednosti.

Delavci, vršite to v svojem in-
teresu, če hočete zmagati!

Delavci bratje, kapitalisti so
naši sovražniki!

— Različne cerkvene sekte so
kar čez noč postale prijateljice
delavcev, da bi med delavci dobi-
le cerkvene pristaje in da cerkve
ni "kšeft" ne bo fuč. V ta namen
obdržujejo misijonske pridige.
Pastorji pristopajo k unijam, da
bi lagje agitirali med unijskimi
delavci za svojo cerkev. Ali kedar
nastopijo za delavce kritični časi,
takrat se prikaže tudi konjsko ko-
pito sektaških cerkev. Odprte go-
stiline ob nedeljah so težak, nepre-
bavljiv kamen v želodec sektaš-
kiv cerkev. Vse cerkvene sekte
se strinjajo s tem, da morajo biti
ob nedeljah gostilne zaprte, ker
je nedelja posvečena Gospodu.

Vsled tega je marsikdo mislil,
da so sektaški duhovniki glede
posvečevanja nedelj dosledni. A-
ko odprte gostilne skrunijo nede-
ljo, jo skrunijo še tembolj delav-
nice, v katerih so delavci prisilje-
ni po volji kapitalistov delati za
profit kapitalistov.

Na podlagi tega logičnega za-
ključka, so delavci, ki delajo v
Betlehem, Pa. ob nedeljah za 12
centov in pol na uro, povabili sek-
taškega duhovnika, da na shodu
povedo javno svoje mnenje o ne-

deljskem delu v peklu g. Schwa-
ba. Duhovniki so prišli. Sami vne-
ti zagovorniki zaprtih gostlin ob
nedeljah. Ali ti duhovniki, ki na-
vadno odločno tirjajo, da morajo
biti zavoljo posvečenja nedelje,
gostilne ob nedeljah zaprte, so
zagovarjali kapitalistično sodrgo
in delo ob nedeljah.

In zakaj so duhovniki zvršili
to? Radi denarja! Korporacija je
pobirala doneske za cerkev. Ob
plačilnih dnovih je iz plačilne ku-
verte vzela za ostale cerkvene do-
neske in jih izročila dušnim pa-
stirjem". Tako, kot je v Betlehe-
mu, je povsod. Zahtevajo zaprte
gostilne ob nedeljah, delo ob ne-
deljah, ki nosi kapitalistom pro-
fit, pa blagoslovijo. Kjer odloči
dolar, molčijo duhovniki, kajti
njih interesi se zgrinjajo z intere-
si gospodujočega sloja.

— Brzjav zopet poroča o zni-
žanju delavski plač pri gradnji
panamskega prekopa. Pri gradnji
sneškega prekopa so bile enake
razmere. Na stotine delavcev u-
mrje, ponesreči pri ogromnih kul-
turnih zgradbah. Servilni zgodo-
vinopisci pa potem pišejo, da je
kak Faraon po božji volji ali pa
izvoljen po ljudstvu dovršil sam
ogromno kulturno zgradbo.

— Bivši predsednik univerze
Harvard, znani profesor Elliot,
najponižnejši sluga modernih ro-
parskih vitezev, višje finance, je
pred kratkim ko je govoril o sred-
stvih proti štrajkom, dejal:

"Edina pot za onemogočenje
štrajka je, ako se delavec ostraši
tako, da se bojijo štrajka."

Kako naj se to izvrši? S pove-
čanjem milice in zvezne armade,
ali mar z vlado bajonetov? Ako
še to sredstvo ne bo pomagalo,
potem bo "učeni" profesor, ako
je dosleden v svojih izjavanjih,
zahteval, da mora rabelj odsekati
glavo vsakemu štrajkujočemu de-
lavcu, da bodo v Evropi ameriško
svobodo poznali vsaj v pravi luči.

In take žalostne človeške prika-
zni so v Ameriki profesorji in po-
dučujoče na univerzah!

Nadaljni komentar nepotreben.

— Ameriška zveza tvorničarjev
(National Association of Manu-
facturers) je nenkrat razkrila svo-
je "dobro" srce za delavce. Ti
gospodje pravijo, da so v tvorni-
cah res potrebne varnostne napra-
ve za obvarovanje nezdod in ne-
sreč.

Delavci! Mar veste zakaj so iz-
koriščevalci postali čez noč usmi-
ljeni do vas. Organizirani delavci
agitirajo in zahtevajo, da se mora
postavnim potom prisiliti deloda-
jale izvesti v delavnicah varnos-
tne naprave. Agitacija ima vs-
peh. Kapitalisti se bojijo takega
zakona, zategadel hočejo prepri-
čiti.

Kako in zakaj?

Ako kapitalisti prostovoljno
vpeljejo in izvedejo varnostne na-
prave, bodo njih najzvestejši hla-
pei v postavodajni zbornici re-
kli: Varnostni zakon je nepotre-
ben, ker že imamo varnostne na-
prave.

Kar pa kapitalisti dajo "pro-
stovoljno", lahko zopet vzamemo,
kedar jih je volja.

To je vzrok, zakaj so kapitalisti
čez noč postali skrbni za delavce.

— Kongresni poslanec Rainey
iz države Illinois je trdil to le v
zbornici:

"Trust za sladkor je nominalni
predsednik Tafta. Sedanji gene-
ralni pravdnik Zdr. drž. g. Wi-
ckesham je bil v službi trusta za
sladkor kot advokat, predno je
sprejel to službo. Ker je kasneje
plačal trust zvezni vladi za po-
neverjen davek \$2.000.000, si je
prilastil \$125.000.00 prilopovane-
ga denarja. Ljudje, ki so dali mi-
lijone, da je bil Taft izvoljen
predsednikom, živjajo sedaj pri-
vilgiji, da se odklanjujejo iz zve-
zine blaginje."

Tako trdi kongresni poslanec
Rainey javno v parlamentu Zdr.
drž. Rainey ni socialist, pa tudi
ni vnet za reforme, marveč je na-
vaden zagovornik kapitalistične-
ga lastninskega prava.

— V Cincinnatiju se je ustano-
vila družba, ki si je dala visoko
donoče ime: "Worlds Health Or-
ganization" (Svetovna organiza-
cija za zdravje). Ta družba hoče
dokazati, kako nevarni so polju-
bi za zdravje. Vsak član mora no-
siti javno znak z napisom: "Ne
poljubuj!" Seveda igrajo pri tej
družbi glavno vlogo ljudje, ki ži-
vijo od dela drugih, kot je že v
navadi pri takih in enakih ameri-
ških organizacijah.

Ustanovitev te organizacije pa
dokazuje jasno, za kakšne malen-
kosti imajo čas kapitalisti, njih
žene in hčere, katerim ni treba
delati za vsakdanji kruh. Ali so
ljudje, ki so ustanovili to organi-
zacijo, mar kedaj razmišljali o
tem, koliko ljudi mora vsako le-
to v prerani grob, ker dihaajo oku-
žen zrak v slabih, zadušenih stano-
vanjih in delavnicah? Slaba, ne-
zračena stanovanja in delavnice
spravijo tekom enega leta več de-
lavcev v grob, kot vsi poljubi te-
kom tisoč let. Ali kdo se briga za
delavce? Mar vsega siti boržna?
Boržnazija ima vsled razmer le
zmisel za neumnosti, katere je
vstvaril blazni kapitalizem.

— Debelega Edwarda, umrlega
angleškega kralja so v Windsoru
položili svečano v rakev. Ob tej
priliki so klečeplazni kapitalisti-
ni časnikarji zopet našli vse
njegove "vrline". Kedar pogine
kakšno veličanstvo, tedaj je po
nazorih kapitalističnih hlapev
črnila: stebel miru, vzor vseh
kraljevskih in človeških vrlin, po-
speševatelj najvišje in najfinejše
kulture itd. itd. Tako pisarenje je
pri kapitalističnih pisacih že v
navadi, kedar pišejo nekrologe u-
mrlim vladarjem.

Edvard je sedel le nekaj let na
angleškem prestolu. Radi tega je
moral ponižni časnikar v službi
vladajočih postaviti na glavo nje-
govo delo izza dobe, ko je bil še
prestolonaslednik. Edvard je po-
speševal kulturo. Dokaz: V modi
so odločevali njegovi nazori. Do-
ločal je dolžnost škriec pri fra-
ku. Nove vrste klobuke, srjace,
rokavice je vedno nosil prvi. Za
njim so prišli še le drugi bogati
postopači tuinonkraj oceana. Ta
kralj je bil navadna živa pupa,
na kateri so krojači, klobučarji,
rokovičarji in čevljarji poskušali
nove kroje in vzorce.

Ali to še ni vse. Edvard je tu-
di skrajšal dolgo dobo, ki je v na-
vadi pri dvornih žretjih na Angle-
škem. Od 24 jedi, ki so potrebne,
da se visoko in blagorodni in bo-
gati angleški postopači nažro do
siteda, ni odstranil nobene. Od-
pravil je le govorance, da je tem
ložje v grlo vlival šampanjca, je-
del piščance, jerebice in najfinej-
šo rastlinsko hrano. Edvard je bil
navaden uživač, radi tega ni ho-
tel, da bi ga pri žretju motili z
dogimi govorancami.

Tudi v variet si je Edvard pri-
dobil nedogledno slavo. V mladih
letih se je že trudil da so dovolili
šansonetkam vstop na dvor in k
dvornim prireditvam. Njegov spo-
min bo ostal več in v krogih, ki
nosijo triko in kratka krila. Ko
se je postaral, je postal čednosten.
V Marienbadu so pred dvema le-
ti peli pesmi dvomljive vrednosti.
Edvard je ogorčen zapustil dvor-
no. Bil je že starček.

Svojega netjaka, berlinskega
Viljema je večkrat pošteno nali-
mal. Viljem ga je radi tega imel
v želodec. Nikdar nista bila pri-
jatelja. Vao nago hinavščino v o-
ficielni ceremoniji pa vidimo v
govoru, katerega je Viljem govo-
ril ob pogrebu.

— Neki meščanski list, ki je
zagovornik republikanske stran-
ke piše, da današnja draginja ne

more trajati še dve leti, ne da bi
prišlo do poloma. Polom je mo-
goče odvrniti, ako se zavre in
spremeni sedanja carina in ta-
koj znižajo visoke cene za živila.

To je brezupen kliše duše, ki ho-
če rešiti svojo stranko pred vpro-
pastenjem. Republikanska stran-
ka postaja od dne do dne bolj
ljudsko sovražna. Toliko hvaljeni
Roosevelt je sedel sedem let v u-
radu. Ali ni se upal priporočiti
kongresu, da naj se revidira tarif
Dingley, ki je oče in stvaritelj
trustov. In Taft, naslednik Roo-
sevelta, se strinja s sedanjo re-
vizijo tarifa Dingley, ki je ljud-
stvu prinesla gorje in trustom pa
dobro.

Prišlo bo do poloma, tudi do
strankinega poloma. Demokratije
se že veselijo. Ali demokratična
vlada ne bo nič boljše od sedanje.
Spremenili bodo le ime, firme, in
drugo bo vse ostalo pri starem.
To uvideva in spoznava danes že
ameriško ljudstvo.

Ta fakta polnijo naša srca. Z
nado in upom stopamo socialisti
pogumno naprej v bodočnost. Za-
vedamo se in pripricani smo, da
bomo v prihodnji volilni bitki pri-
zadeli obema strankama huče,
skeleče rane in velike zgube.

Sodrugi le v vrste! Mi vstajamo
in kapitalistični strank je
strah!

— V Parizu so zaprli nuno;
prednice reda sv. Ane imenom
Candide, ker je ukradla, poneve-
rila in osleparila za tri milijone
dolarjev denarja, ki je tvoril
sklad za zdravilne jetičnih otrok.
Nuno so na policiji fotografira-
li in amerili po bertilonskem ziste-
mu za hudodelce. Ta nuna tudi
menda ne bo gledala gospodovega
obličja v nebesih. Za pokoro na
zemlji bo pa skrbelo sodišče.

— V Canton, O. se je pripetila
grozna nezgoda. Od sedmih par-
nih kotlev, ki so stali v eni vrsti,
so razpočili trije. Nezgoda se je
pripetila v delavnici "American
Sheet & Tin Plate Co." Razpočba
je vabila približno 30 in 50 ljudi pa
ranila. Veinek je bil tako grozen,
da so strojniki in kurjači vsi mrt-
vi. Nekateri ponesrečenci so raz-
mesarjeni na kose. Nemogoče jih
je poznati. Nekega delavca je vr-
gla sila razpočbe s tako močjo v
neko 700 čevljev oddaljeno hišo,
da je prodril hišo in obležal na
drugi strani hiše na ulici. Nekega
druga delavca so našli na
500 čevljev oddaljenem vrtu. No-
ge, roke, glave in drugi telesni
deli so ležali raztreseni po več 100
čevljev proč od mesta nezgode.

Vsi tisti, ki bi lahko povedali,
kaj je vzrok razstrelbi, so mrtvi.
Kapitalisti se bodo zgovorili na
vslužbenec. Dolžili jih bodg malo-
marnosti pri delu.

Za nas je vseeno, kako bo ra-
sodila mrliško ogledniška porota.
Takt je in ostane, da so lastniki
podjetja največ krivi, da se je
zgodila nezgoda s tako strašnim
vinkom. Izgovori, da morda ni
bilo dosti vode v kotlih je nič-
ven. Takim izgovorom se smeji
vsak strokovnjak. Kotli so eks-
plodirali, ker so bili slabi in ne-
rabni. Zdrav, dober, močan kotel
ne eksplodira kar takole. Glede
tega so na čistem vsi izvedenci.

Na podlagi teh faktov je dol-
žnost merodajnih faktorjev, da
poiščejo prave krivice — morilce
in skrbijo, da ti morilci ne odide-
jo zasluženi kazni, magari še la-
stujejo bilijone dolarjev vredne-
ga premoženja.

V pričo tako grozne nezgode je
čas, da se za kapitaliste že naredi
zgled, da bodo kapitalisti cenili
človeško življenje malo višje.

— Mrliško ogledniška porota v
Cherry, Ill. je zaključila svoje de-
lo in storila svojo dolžnost. Poro-
ta je izjavila, da so nezgode v pre-
mogokopu zakrivil družba in dr-
žavni rudarski nadzorniki. Izrek

je razpredeljen v tri dele, ki se
bavi z 250 slučajji.

Izrek je jasen in določen.

Prvi del se bavi s ponesrečeni-
mi, ki so ponesrečili pri rešilnem
delu. Nezgoda je zakrivil vsled
nesporazumnih razmer neki John
Cowley, ki je vodil vspenjačo.

Drugi del se bavi s ponesreče-
ci v drugem rovu. Bilo jih je 187.
Vzrok smrti je, ker je seno prišlo
v dotiko z gorečo bakljo in niso
premogarije obvestili pravočasno
o nevarnosti.

Tretji del se peča z 51 ponesre-
čenci v tretjem rovu. Tu izjavlja-
jo, da je vzrok grozni nesreči is-
kati v tem, ker ni bilo v premo-
gokopu varnostnih in rešilnih na-
prav v smislu rudniškega zakona
za državo Illinois in da so za kr-
šenje zakona vedeli tudi državni
rudniški nadzorniki za okraj št. 2.

Porota je izrekla svojo sodbo.
Državni pravdniki kje ste? Ali
bodete genili in skrbeli, da prov-
zočitelji nezgode prejmejo za-
služeno kazen??

SLOVENCEM V Chicagi.

Dne 19. junija t. l. bo priredila
socialistična organizacija za okraj
Cook, Ill., velik piknik v River-
view parku, Chicagi, Ill., v korist
socialističnemu časopisu. Vstop-
nice za vsak list imajo posebno
barvo:

Daily Socialist, vodeno zelena
barva.

Spravedlnost, rmena barva.
Dzjenik Ludovi, mahovo zelena
barva.

Proletarec, modra barva.
La Parola, bela barva.

Radnička Straža, melonska
barva.

Židovski list, rdeča barva.

Skandinavski list, temno rjava
barva.

Na pikniku bodo razne tekmo-
valne igre za dobitke. Igra z žogo,
tekma v tekanju, metanje železne
kroglice itd. itd.

Vstopnice stanejo 25 centov za
osebo in opravičijo vsakega do
znižane vstopnice v štiri največja
gledališča v parku, kot "Creation"
in "Monitor and Marmize".

Slovenci računajte: Z 25 centi
ste plačali vstopnino in imate še
znižano vstopnino za največja gle-
dališča. Vsaka vstopnica je vredna
85 centov. Vas pa stane le 25 cen-
tov. Nikdar ne bodete imeli prili-
ko za tako majhen denar obiskati
krasni in zanimiv Riverview
park.

Na pikniku bo govoril sodr.
Emil Seidel, socialistični župan v
Milwaukee, Wis.

Odbor.

OBVESTILO.

Slovenski ženski socialistični
klub "Proletarka" v Chicagi bo
letos obdrževal svoj piknik na Ri-
verside v romantičnem gozdu ob
reki Desplaines.

Piknik se bo vršil tretjo nede-
ljo v mesecu juliju. (dne 17. jul.)
V slučaju slabega vremena se bo
vršil teden kasneje. Na pikniku bo
gorak in mrzel prigrizek. Pekli
bomo janjca na ražnju. Tudi hlad-
nega in dobrega ječmenoveca bo
izbiljo, ker so v Riverside pri zad-
njih volivah zopet zmagali mokri.
Poleg jedi in pijače bo tudi vsako-
vrstna domača zabava.

K obilni vdeležbi vabi

Odbor.

POZOR!

Sodrugi Frank Petrič potuje za
Proletarca po državi Michigan.
Opravičen je do vseh poslov, ki
spadajo v področje Proletarca,
kot pobiranje naročnine, prodajo
knjig in pogaganje za oglase. Pri-
poročamo ga sodrugom, da ga
podpirajo pri težavnem poslu.

ne obljube, katero so izgovarjali besedo za besedo z apredsednikom po ušesih.

Mar se naj čudimo, ako taki tovariši mislijo, da so za uveljavljanje in propagando človekoljubja in pravice potrebni dinamiti, bombe in strelivo?

Zopet drugi, ki resno delajo za uresničenje unijskih načel, so pričeli godrnjati in pešati vsled prenapornega dela. Ni čudo! Vsako leto je lahko, dokler je enako razdeljeno na vse. Delo postane takoj težko breme, ako ga mesto vseh vrši komaj pičila polovica. Sploh se pa malokateremu ljubi delati, ko opazi, da bodo sadove njegovega dela uživali tudi tisti, ki niso genili z mezinem.

Ali pri vstopu v organizacijo so obljubili vsi, da se bodo borili za človekoljubje in pravico. Zavezali so se, da bodo izvršili vse, kar ima koristiti organizaciji — vsem tovarišem. Svojo besedo so dali, da ne bodo nikomur želeli, da trpi škodo in krivico. Povdarjali so slovesno, da bodo pomagali vsakemu, ako bo v njih moči. Izjavili so, da bodo delali vse svoje živne dni, da se delavski stan dvigne na višek izobrazbe in omike, da mu bo mogoče stopati v soglasju z duhom časa — napredka. Izrekli so, da bodo pomagali pri vsem, kar je dobrega in koristnega za delavce, sploh za vse ljudi, in se trudili iztrebiti, kar je slabega in gnjilega.

Tovariši, unijski delavci! To ste obljubili, povdarjali, izjavili in izrekli v svoji obljubi. Ali če damo te obljube, izjave in slovesne izreke na kritično rešeto, če z drobnogledom pregledamo delo vseh unijskih delavcev, tedaj zaključimo: **Mnogo jih je poklicanih, a malo jih je izvoljenih. Malo, prav malo jih je, ki delajo in se držijo unijskih načel!**

Ako bi vsaki člani unije vsaj enkrat na dan se spomnil svoje obljube in resno premisljal o nji, kaj bi sledilo temu?

Vsakdo bi zaključil: Na delo moram za unijska načela. Vsaj polovico svojega časa moram vporabiti za agitacijo. Kolikor je mogoče si moram pridobiti splošne izobrazbe. Nadomestiti moram sedaj to, kar sem zgubil v mladosti, ker so kapitalisti določili, da moram že kot otrok v tvornico mesto v šolo. Čitati moram podučne knjige in vežbati se kot govornik.

Delavci! Kaj bi sledilo zopet temu zaključku?

Že čez nekaj let bi poslali črno, mrtvaško obrobilno povabilo neprijateljem unije, da se srečamo na industrielnem mirnodvoru, kjer bomo pokopali današnji krivični gospodarski zistem in zastarela načela plutokracije.

Mar dvomite o tem zaključku unijski delavci?

Ustanovitelj delavskega gibanja in drugi unijski delavci ki pošteno mislijo z unionizmom, so žrtvovali čas, denar in svoje duševne moči v povzdigo in utrjevanje unionizma. Posvetovali so se o bojni taktiki in bojnih sredstvih, da bi delavcem osigurali zmago na bojnem polju industrije. Kot najboljše orodje velja danes unijska znanjka (union label), ki mora biti pritrjena na vsako blago kot znamenje, da so ga res proizvedli unijski delavci. Delavci, ki kupuje danes potrebščine ne rizikira nič. V prodajalni, kjer kupuje blago, mu je vprašati le po unijski znak. Ako trgovci odgovorijo, da nima unijskega blaga, mu ni treba storiti drugega, kot mirno zapustiti prodajalno. S tem je delavec izvršil agitacijo za unijsko stvar. Povedal je trgovcu, ne da bi mu bilo treba z živo besedo zagovarjati unionizem, da mora imeti v prodajalni unijsko blago na prodaj, ako hoče, da bodo delavci kupovali pri njemu.

Veliko število unijskih in neunijskih delavcev se pa pri nakupu svojih potrebščin ne briga za unijsko znanjko. Večkrat doživi človek, da sreča unijskega delavca, ki na široko pripoveduje, da je unionist. Maha z rokami in pripoveduje o svoji naprej plačani unijski izkaznici za tri mesece. Ko pa seže v žep, pa privleče iz obleke, ki so izvršili neunijski delavec, izkaznico na dan. Dokler bo skraj nad polovična večina unijskih delavcev kupovala obleke, katere so izdelali neunijski delavci, na teh oblekah pa bahoto nosila unijski

ski gumb, dotlej bodo delavske strokovne organizacije dobivale še hude udarce po kapitalistih.

Delavci, ki je organiziran in nosi obleko, katero so izdelali neorganizirani delavci je zgubil pravico, psovati neunijske delavce.

Imamo tudi unijske delavce, ki kaj neradi dajo borih 13 centov na mesec za napredek in kulturo človeštva. Kedar pa igrajo "poker" ali "ains", takrat jim pa ni za denar. Denar jim gre tudi gladko iz pod palea, kedar se gre za povišanje dividend kakšne pivovarne ali žganjarne.

Unijski delavci izjavljamo, da smo boljši ljudje kot neunijski delavci. Ali je ta trditev resnična? Mar zgoraj navedeni dokazi ne dokazujejo nasprotno? Morda smo boljši rokodelci v moralnem oziru pa mnogo unijskih delavcev stoji globoko doli za neunijskimi. Unijski delavci je obljubil, da bo z vsemi močmi delal za unionizem. Te obljube pa ni izvršil neunijski delavec. Ako unijski delavec spolnuje svojo obljubo, je v moralnem oziru boljši kot neunijski. Kakor hitro pa postane svoji obljubi nezvest in zavrže unijska načela, je pa v moralnem oziru daleč za neunijskim delavcem.

Res je, da imamo v vrstah organiziranega delavstva na tisoče tovarišev, ki delajo in se mučijo za unijska načela. A žalostna resnica je, da imamo v naših vrstah lepo število članov, ki se še nikdar niso pobrigali za unijska načela, ki koncem tedna unijsko plačo, katero so izvojevali drugi, smehtljaje utaknejo v svoj žep. Seveda, človek, ki je hipokrit v katerega možganih kroži škodaželjnost in v srcu nosi gol egoizem najnižje vrste, se ne more bojevati za unijska načela. Te vrste ljudi se zgoreli pot unionizma.

Nadalje srečamo tovariše — unijske delavce, ki ponosno izjavljajo, da so eksperti v svoji stroki, svojem rokodelstvu. Iz njih govorec je posneti, da smatrajo sebe za boljše ljudi. Dober unijski delavec nikdar ne hvali samega sebe in ne pripoveduje o svoji izurjenosti v rokodelstvu. Posebno v delavnici, če je delovodja ali delodajalec blizo, opusti tako baharijo.

(Konec prih.)

Dopisi.

La Salle, Ill.

Sodrug urednik!

Vsak jugoslovanski socialist mora iz srea veseliti se, da se je ocialistična organizacija že razvila tako krepko med Jugoslavlani v Ameriki, da je mogoče sklicati prvi jugoslovanski socialistični kongres za Ameriko. Še pred dvema leti je bil kongres nemogoč. Hrvatske, srbske in bolgarske organizacije so bile takrat še šibke. V slovenskih pa ni bilo dosti javnosti glede pomnevanja socialističnih načel in ciljev. Seve. Nekateri slov. soc. organizacije so bile na čistem. Pri teh so odločevali cilji in načela. Ponekod so pa še odločevali osebe. Vse to se je uravnalo tekom dveh let. Zbistrili in zjasnili so se pojmi. Slov. socialistične organizacije so s tem postale zrele za kongres.

Ako smo prišli do zaključka, da so slov. soc. organizacije oziroma slov. soc. klubi zreli za kongres, potem morajo slov. soc. klubi takoj na delo. Izvoliti morajo delegate, na klubovih sejah pa debatirati o vseh predlogih, katere jim je doposlal v razpravo pripravljalni jugoslovanski soc. odbor. Vsak slov. soc. klub mora hiti na jasnem, kakšno stališče naj njih delegat zavzema na kongresu napram raznim predlogom in točkam. Ako smo o vsaki točki in predlogu debatirali temeljito na klubovih sejah, bo igračka delegatom na kongresu sklepiti o predlogih in točkah, ker bodo poznali predmet že od vseh strani.

Po mojem skromnem mnenju, bi se noben slov. klub ne smel izgovarjati, da iz gmotnih ozirrov ne more poslati delegata. Tak izgovor je ničeven. Le pogledjmo, za kakšne nepotrebne reči in stvari darujejo ali izdajo delavci včasih svoj težko prisluženi denar. Ako to prevdarimo, potem lahko zaključimo, da mora biti denar tudi za delegate, ki pojdejo na prvi jugoslovanski soc. kongres. Vsak klub lahko po svoji previdnosti naloži izvanreden mesečen done-

sk (asesment.) Pobira lahko tudi pri drugih delavcih, ki niso člani slov. soc. kluba prostovoljne doneske. Zakaj bi člani kluba ne pobirali prostovoljnih doneskov pri delavcih, ki še niso člani slov. soc. organizacije. Mar se socialistična stranka ne bori za osvoboditev vseh delavcev iz kapitalistične sužnosti? Ko vemo, da je resnica, da se socialistična stranka bori za odpravo kapitalistične sužnosti, zakaj ne bi za to osvoboditev prispevali tudi delavci, ki navadno ne žrtvujejo nič, ker niso aktivni člani socialističnih klubov. Sodrug, ki ste že organizirani v klubih, le glavo po konce in na delo. Z vztrajnim delom zmagamo vse težkoče in ovire.

Vem, da je hudo za nas, ki živimo v državi Illinois in za tiste, ki so v državi Kansas. Tu so premogari, rekel bi skoraj evet slov. soc. organizacije na štrajku. Ako je človek na štrajku, ne dela. In če ne dela, tudi ne zasluži. Težko mu je torej prispevati tudi majhne darove.

Ali vprav ta štrajk nam prikazuje kapitalistično sužnost v popolni nagoti. Na tisoče krepkih, pridnih delavcev mora počivati, ker lakomni in trmoglav kapitalisti nočejo pripoznati opravičenega skromne zahteve premogarjev, katerim se imajo zahvaliti za bogastvo in udobno življenje. Ta štrajk mora zanetiti v naših sreih plamen, spodbuditi nas mora, da ne odnehamo; dokler ne razpade kapitalistična človeška družba, na njeni groblji se pa zgradi socialistična, v kateri ne bo več treba štrajkati radi koščka kruha.

Sodrug učimo se pri Fineih, temu malemu narodu kot našemu, kako je treba organizirati in delati za socializem. Še le po ruski revoluciji so pričeli seliti se Finci v večjem številu v Ameriko. In danes imajo Finci šest soc. časnikov, 6 tisoč aktivnih članov v socialistični organizaciji, ki premoreja pol milijona dolarjev vrednega in skupnega nepremičnega premoženja. Njih delegat sodr. Fr. Aaltonen je pa izjavil ameriškem socialističnem kongresu, ki se je vršil minole tedne v Chicagu, da bo v nekaj letih vsak Finec, ki živi v ameriški republiki, član slov. organizacije.

Zdaj pa oglejmo sebe. Naša organizacija je v primeri s Finsko še šibka. In naše premoženje je list "Proletarec". Kje so naše dvorane, delavski domi, tiskarna, konzumna društva itd. itd. Ni jih danes še nikjer!

Ako se jasno zavedamo svojega bednega položaja, mar ne pridemo do zaključka: **Prvi jugosl. soc. kongres v Ameriki je tako važen za politični in gospodarski razvoj vseh jugoslovanskih delavcev v Ameriki, da je dolžnost vsakega slov. soc. kluba, da pošlje na kongres vsaj enega delegata.**

Ako žrtvujemo za druge reči, žrtvujemo še za temeljni kamen bodoče in krepke jugoslovanske socialistične organizacije, ki ima namen boriti se skupno s socialističnimi organizacijami drugih narodov za svobodo vseh delavcev širom sveta.

Predno končam, še omenim, da je ameriški socialistični kongres sprejel v organizacijski statut točko, ki določa, da ima vsak narod pravico organizirati se za sebe na podlagi skupnega programa in organizacijskega statuta za Ameriko. Vsak narod bo imel svojega tajnika, ki mora biti poleg materinskega jezika zmožen še angleščine. Vsak narod bo plačeval le pet centov za pristojbinske znamke, mesto 15 ct., kot je bilo do sedaj v navadi, kjer je obstala še lokalna organizacija.

Sodrug, to so važni dalekosežni sklepi za razvoj socialistične organizacije v Ameriki. Posamezne narodne socialistične organizacije bomo otroci matere, kateri je ime socialistična stranka (Socialist Party). Agitirali in organizirali bomo v maternem jeziku za skupen cilj socializem, za boljše bodočnost vseh ljudi.

Priporočam tudi sodrugom, da kjer še nimajo soc. kluba, naj ga ustanove nemudoma. Tako jim bo mogoče poslati delegata na kongres. Za pojasnila naj se obrnejo kar na sodr. John Petriča v Chicagi, ki je sedaj glavni tajnik slov. soc. organizacije za Ameriko. Sodr. Petrič jim bo ustregel rad.

Sploh je treba, da smo slov. socialisti zastopani častno po številu in najspodobnejših sodrugih na jugoslovanskem soc. kongresu.

Sodrug, zdaj na delo. Doba do kongresa je kratka.

S socialističnim pozdravom

Premogar na štrajku.

Wilkesbarre, Pa.

Sodrug urednik!

Pri nas je sedaj kot v Rusiji. Šerif (okrajni birič) Roda in pensilvanski kozaki (orožniki na konji) se poslužijo vseh sredstev, da bi prisilili 12 tisoč premogarjev vrniti se na delo, ki so zaštrajkali pri izkoriščevalni družbi "Pennsylvania Coal Co." Ali do danes se njih umazana in podla sredstva niso obnesla. Štrajkujoči premogari so solidarni, složni in stojtrdji kot skala v boju za svoje pravice.

Vhode v rove stražijo kozaki in najeti biriči. Posebno zadnji imajo prave zločinske in zverske obraze. Marsikateri med njimi je prišel že s kazenskim zakonom v nesoglasje ali pa šel že tako tesno mimo vislice, da bi bil kmalu obvisel v zanjki. In ta druhal je oborožena od pete do glave in komaj prikaže priložnosti, da bi pričela s prolivanjem nedolžne delavske krvi.

Na cestah in kolovozih, ki vodijo v rove, pa stojajo delavske patrulje. Obnašajo se mirno in dostojno. Borijo se le z uma svetlim mečem: Z mirno besedo skušajo prepričati vsakega, ki išče dela v štrajkarskem okraju, da je vsakdo izdajalec najnižje vrste, kdor gre delati v jame, za katere je proglašeno štrajk. In ta agitacija ima vseh, kar silno jezi ponižnega hlapca premogarskih baronov, okrajnega biriča Roda.

V svoji togoti, jezi in slepi pokročeni napram kapitalizmu je okrajni birič Roda v Avoci aretiral Angela Caramasso, dasi ni izvršil nobenega pogreška zoper zakon. Prignali so ga sem kot kakšnega razbojnika in vrgli v ječo, ker ni mogel postaviti \$1.000 varščine.

Okrajni detektivi so pa aretirali priganjace Thomas R. Huir iz Pittstona, C. A. Kingsley iz Čerantona in njegovega sina William Kingley, ker so obstrčili in ranili težko štrajkujočega premogarja Antonia Bernaria, ne da bi imel kakšen vzrok za napad.

Iz zadnjega dogodka je posneti, da rmena rasa, o kateri se vedno toliko piše in govori, ni niti stoteri del toliko nevarna ameriškemu delavcem, kot v Ameriki rojeni profesionalni skebje in morileci. Huir in Kingsley vendar nista kitajska ali japonska imena.

Slovenskim premogarjem pa priporočam, da ne hodijo sem in iščejo dela, dokler ne bo štrajk končan. Slovenski premogari so danes na dobrem glasu vobče. Med slovenskimi premogari je težko dobiti skebe, izvemši nekaj duševnih propalije. In te izjeme potrjuje pravilo, da slovenski premogari ne hodijo skebat, ker nočejo nositi na svojem čelu pečat delavskega Judeža.

S soc. pozdravom A. B.

— Da je nemški cesar Viljem, pri katerem se človek prične le z baronom, dovolil, da vojaki morajo stopati pred navadnim civilistom s paradnim korakom, dokazuje, da se je marsikaj spremenilo na svetu. Resnica je, da je Roosevelt bivši predsednik ameriške republike. Ali dolgo še ni, ko kralji in cesarji niso hoteli obževati s to vrsto ljudi. Republike so smatrali za peklenska gnjezda, v katerih kujejo temne načrte proti božji milosti postavljanim kraljem in cesarjem.

Ali danes je drugače. Danes se kralj ali cesar loči od predsednika republike le po zunanji formi. Sila, ki odločuje v monarhistični ali republikanski državi, je povsod enainista. In ta sila so kapitalisti. Od teh je odvisen nemški cesar, kot je bil svojedobno Roosevelt, kot je predsedal ameriški republiki. In iz tega sledi notranje sorodstvo med Rooseveltom in Viljemom.

— Tudi v ameriški republiki se čimdalje bolj množijo čete zavednih delavcev. Moderni tlačanski jarem postaja od dne do dne težji. Delavci so siti enakosti v teoriji. Delavci so pričeli umevati, da ni naravnih zadržkov, ki jezi ljudstvu pot do najvišje kul-

turne stopinje, temveč, da zadržujejo ljudstvo po poti navzgor h kulturi razredni interesi, razredni egoizem in lakomnost gospodujočih slojev.

Na svetu je kruha dosti za vse ljudi. Tudi obleke je dovolj. Stavbinskega materiala pa toliko, da bi lahko vsaka družina bivala v lični in zračni hišici. Vsega je dosti.

Vladajoči, kapitalisti in njih sluge pa lažejo in trdijo nasprotno. Seveda niso kapitalisti in njih hlapci objektivni sodniki. Kapitalisti in njih hlapci se v današnjih razmerah počutijo dobro in ne želijo, da bi se spremenile današnje razmere, da bi postala produktivna sredstva in naravni zakladi splošna ljudska last.

Naobratno pa umevajo razredno zavedni delavci, da uvekovečenje kapitalističnega gospodarstva pomeni uvekovečenje delavske bede. Radi tega še danes po širnem svetu, vsepovsod odmeva: **Doli s kapitalistično družbo!**

— Mi gotovo nismo prijatelji bronastih in kamenitih spomenikov. Naše mnenje je, da si je vsakdo postavil največji spomenik s svojim delom, ki ga je izvršil tekom svojega življenja.

V Washingtonu D. C. so odkrili dva spomenika: Pulaskiju in Koščušku, oba rodom Poljaka. Odkritje teh dveh spomenikov naj pa spominja zagrizene ameriške nataviste, komu se ima današnja ameriška republika zahvaliti za neodvisnost. Blizu teh spomenikov že stojita spomenika La Fayette in Rochambeau. Nadalje dohita spomenike tudi Nemca De Kalb in Von Steubens.

Krasen dokaz, kaj bi se izvršilo z mlado republiko, če ne bi tuji vodili vstaške čete od zmage do zmage.

Nadutim ameriškim neveničem priporočamo, da čitajo zgodovino o ameriški republiki, mesto, da grmijo proti naseljenecem, ki prihajajo iz Evrope. Tako bi izvršili dvojce: Sami bi se nekaj naučili in pred izobraženim svetom bi ne stali kot navadni tepeji, ki se niso nič učili in nič ne vedo.

VERA IN SOCIALIZEM.

Kaj imenujemo bogarstvo?

Ljudem, ki še niso ničesar čitali o narodogospodarstvu, so se morali čisto pojaviti v misli vprašanja kakor sledeča:

"Kako je vendar to, da so eni bogati in drugi revni. Kako je to, da ljudje, ki so zmožni dela in bi radi delali, pa ne morejo dobiti dela? Kako je to, da so ljudje pri težkem delu tako slabo plačani? Kako je to, da imajo oni, ki sploh nič ne delajo, več denarja, kot ga potrebujejo? Zakaj so na svetu ljudje, ki plačujejo rente, da jih drugi zapravljajo?"

Vprašajmo se, kaj je vzrok revščine, katere povsod toliko nahajamo.

To vprašanje so že mnogokrat odgovorili mnogi na najčudovitejša načina.

Dejalo se je, da je revščina valed nezmerne pijančevanja, kar sevé ni resnica; kajti saj vendar vidimo toliko abstinentov, delavcev živeti v revščini in največjo revščino vidimo baš v pokrajinah, kjer je pijančevanje popolnoma neznano. Pijančevanje ni vzrok revščine, v kateri žive zmerni prebivalci Indije. Pijača ni vzrok bede naših delavskih žen.

Dejalo se je, da je revščina vsled "nadizdelovanja": dejalo se je, da je vsled "majhne uporabe". Poglejmo, kaj ti dve frazi povesata.

Prvič: nadizdelovanje, nadprodukcija. Vzrok revščine je nadprodukcija — česa? Bogastva. Verujemo naj torej, da je ljudstvo zato ubogo, ker izdelava preveč bogastva, lačno, ker pridelava preveč jestvin, nago, ker izdelava preveč obleke, da ga zebe, ker izkoplje preveč premoga in da zato nima strehe, ker sežida preveč hiš in palač!

Drugi: mala uporaba. Navedli smo, da je vzrok revščine majhna uporaba — majhna uporaba česa vendar? Bogastva. Ljudje so revni, ker premalo bogastva uničujejo. Obogateti morajo le, ako uporabijo bogastvo. Ako jedo in jedo, le tako morajo večati svoj kolač.

Žal! Ovira je le v tem, ker ne morejo k nobenemu kolaču priti.

Po mojem mnenju domišljujejo se narodni gospodarji (t. j. učenjaki, ki se pečajo narodnogospodarsko vedo), da bi se revnim ljudem boljše godilo, ako bi bogati povečali svoje potrebe (to je, ako bi se več porabili in potrošili kot dozdaj).

Bogataš ima n. pr. dva sužnja. Ta dva sejata žito, pridelujeta moko in pečeeta kruh. Bogataš ima vzame polovico kruha in je. Oba sužnja se pa morata zadovoljiti le z eno polovico.

Zboljša se tu nekaj, ako bogatin več "uporabi"? Ali bi imela ta dva sužnja še več od tega, ako bi jima bogatin vzel še drugo polovico kruha, kakor jim je vzel že prvot?

Tu vidimo, v kakšne zmore so nas zaveli narodni gospodarji. Bogataš ima vsega preveč, ubožec vsega premalo. Narodogospodarji pa pravijo: ubožec naj manje izdelava in bogataš več uporabi, in potem bo vsem dobro.

Čudno! Ako izdelava ubožec manje, bo tu manj stvari k jedi; ako pa sné bogataš več, ostane ubožen še manjši del kot do slej.

Poskusimo drugo pot. Vzemimo, da izdelajo revni več in bogati manj uporabijo. Ali se vam ne zdi bolj resnici podobno, da bi se na ta način uboževal del zvečal?

No, modrost narodogospodarjev moramo postaviti na glavo. Moramo reči, da nadprodukcija sredstev za blagostanje ne more ploviti revščine, kajti to bi značilo, da je onih stvari, katerih se čim več pridelava, tem manje; jednako pa moramo tudi reči, da majhna uporaba ne more biti vzrok revščine, kar bi značilo, da bo hlebec čim več ga režete, tem večji.

Podobne neumnosti so mogoče dobre za diplomate in žurnaliste, za moške in žene z zdravim razumom pa nimajo nobene vrednosti. Poglejmo, ali si moremo sami v lastnem interesu izmisliti nekaj boljšega, kot so za nas izmislili ti zelo povišeni ljudje.

No, česa pa potrebujemo. Potrebujemo vedeti, na kakšni način bi moglo ljudstvo najboljše svojih deželi in samemu sebi koristiti.

Vemo, da se v obeh smereh pri nas ne dela najlepše in najboljše! Nekaj stoji tu na poti. Naša naloga je, najti: kaj stoji tu na poti

in kako bi ta ovira mogla biti odstranjena.

Začnimo s tem, da si predložimo troje vprašanj in jih poskusimo odgovoriti.

Ta vprašanja se glase:

1. Kaj imenujemo bogastvo?
2. Iz česa prihaja bogastvo?
3. Kako se bogastvo uporablja?

Prvič: kaj imenujemo bogastvo? Ni nam treba iti daleč proč, niti nam ni treba široko in dolgo razlagati; tudi zlasati se nam ni treba. Treba nam je kratkega in jasnega odgovora, objednem seve našemu namenu zadostujočega.

Dejal bi torej, da tvorijo bogastvo vse one stvari, katerih potrebujemo.

Pisatelj Ruskin rabi dva izraza — "koristno" bogastvo in "škodljivo" bogastvo. Razlikuje med stvarmi, katerih lastništvo je nam v korist in med stvarmi, katerih lastništvo nam ni v korist in zato imenuje dobre stvari koristno bogastvo in slabe škodljivo bogastvo.

Tako je n. pr. opij, določen h kajenju, škodljiv, kajti dela škodo in zlo onemu, ki ga kadi. Opij pa, ki se žviha kot lek, je koristen, ker ohranjuje življenje in varuje pred bolelostjo.

Dinamitova bomba je škodljiva stvar, kajti rabi se pri ubijanju človeških bitij in življenja sploh, dinamitova patrona pa je dobra stvar, kajti rabi se pri kopanju premoga in lomitvi kamenja.

Pisatelj Ruskin ima prav, kajti naj-li koristimo kar najboljše svoji deželi in sebi samemu, moramo pustiti izdelovanje slabih stvari ali škodljivega bogastva in izdelovati več dobrih stvari ali koristnega bogastva.

Za naš namen bo seveda jednokostavnejše in krajše, ako bomo imenovali vse stvari, katere rabimo, skratka: bogastvo.

Dobra knjiga je koristno, slaba škodljivo bogastvo; ni pa lahko določiti, katere knjige so dobre, katere slabe, in zato raje imenujemo vse knjige bogastvo.

Pod besedo bogastvo, v kolikor je bomo rabili, bomo smatrali vse stvari katere rabimo.

Torej med bogastvo uvrstimo vse stvari, kakor: jestvine, obleke, kurjavo, dome, (hiše, palače), godbene instrumente, orožje, pohištvo, stroje, knjige, konje, pse, zdravila, igrače, ladje, železnice, kočije, tobak, cerkve, revne hiše, plinarne, gledišča, prodajalne in vse druge stvari, katere uporabljamo.

Sedaj prihajamo k drugemu vprašanju: Odkod prihaja bogastvo?

To vprašanje je treba razdeliti v dve vprašanj in sicer:

- 1.) Odkod prihaja bogastvo?
- 2.) Kdo ustvarja bogastvo?

Z vprašanjem: "odkod prihaja bogastvo," je v resnici mišljeno: "Na kakšen način pridemo k bogastvu?"

Vse bogastvo prihaja iz zemlje. Vse jestvine so iz zemlje — brez rastlinstva ni mesa. Rastlinska jed prihaja posredno iz zemlje; iz zemlje dobivajo živali svojo hrano.

Zemlja nam daje vse snovi za našo obleko, za naša prebivališča, za našo kurjavo za naše orožje, za ladje, za stroje, za igrače in za okrasje. Zemlja nam daje namreč tudi stavbeni les, kovine, žito in krmo, s katero se žive živali, ki nam dajo zopet perje, kožo, meso, mleko, slonovo kost, kosti sploh, lep in še mnogo drugih stvari.

Istotako je s stvarmi, katere nam daje morje, kakor koža tule-nova, kitova mast, ribe, mušle, biseri in druge stvari; le pomisliti si je treba, da je k temu vsemu bilo potreba ladij, mrež in podobnega orodja in da so ladje in vse k temu potrebno orodje narejeno iz kovin in plodov, ki nam jih daje zemlja.

Reči moremo torej, da prihaja vse bogastvo iz zemlje.

In to nas privaja k drugemu delu našega vprašanja: "Kdo ustvarja bogastvo?" ali pa: "Na kakšen način pridemo do bogastva?" Bogastvo ustvarja človek. Ljudstvo dežele je, ki ustvarja bogastvo te dežele.

K bogastvu se pride z delom. Bogastvo se ne ustvarja z nobenimi drugimi sredstvi ali z drugim načinom. Vse blagostanje je ustvarjeno iz zemlje s človeškim delom.

Premog ni bogastvo; bogastvo je premogova jama. Premog ni bogastvo, ker je v notranjosti zemlje; premog je pa bogastvo, kakor

hitro ga prinesemo iz globočin in ga pripravimo za uporabo.

Kit ali pa tulen nista bogastvo, dokler ju ne vjamemo.

V deželi, kjer ni prebivalcev, ni bogastva.

Zemlja ni bogastvo. Zaradi ustvaritve bogastva je treba zemlje in človeka.

Brez dela ne more biti nobenega bogastva.

In sedaj pa preidemo k prvi zmoti naših narodogospodarjev. Imamo narodogospodarje, ki pravijo, da bogastvo ni ustvarjeno vsled dela, ampak "kapitala."

V ti trditvi ni najti niti resnice niti pameti.

"Kaj je kapital?"

"Kapital" je zaloga, le da je drugače izražena beseda. Adam Smith ga imenuje podjetniška zaloga. Kapital je pohištvo, stroji in druge zaloge, katere potrebujemo pri stvarjenju bogastva. Kapital je jed, kurjava, obleka, podstrežje, vse — s čimur se sploh ti ki se pečajo s stvarjenjem kapitala, oskrbovani.

Ako hoče lovec ustreliti zver, potrebuje orožja. Njegovo orožje je "kapital". Kmet mora čakati, predno mu pšenica dozori in predno mu je krompir zrel, potem ga more še-le uporabiti za hrano. Zaloga jestvin in orodja, katero rabi pri sejanju pšenice in pri saditvi in obkopavanju krompirja in za svojo hrano da more živeti še, dokler niso plodovi zreli — to je vse "kapital."

Kapital Robinsona Kruzoe je bilo orožje, jestvine in orodje, kar je rešil se iz potopljenega, razbite ladje. To je imel, da je mogel živeti, dokler ni zasejal žita, ne vdomačil koz, ne postavil hiše, ne naredil iz kože obleke, iz lesa vesla.

Kapital je torej zaloga. No, in iz česa so pa zaloge? Zaloge so bogastvo. Zaloge pa naj so že iz jestvine ali pa orodje, daje zemlja in so pridobivane ali pa ustvarjene s človeškim delom.

Niti zrna kapitala ni na svetu, ki bi ne bilo ustvarjeno z delom.

Vsaka lopata, vsak plug, vsako kladivo, vsake statve, vsak voziček, voz, hlebec kruha, steklenica, slanina, vrč čaja, sod piva, dvojce čevljev, zlat ali pa srebrni denar, tram na železnici ali pa železnični tir, čoln, cesta, kanal, sleherno orodje sploh — vse to je bilo ustvarjeno iz zemlje z delom.

(Konec sledi.)

— Preje pride velblod skozi šivankino uho kot bogatin v nebesa. Tako se je učilo. Potem se je učilo tudi, da sv. maše zelo pomagajo. In — tu je nekaj zagonetega. Reče umre, bil je grešnik, — njegovi ljudje komaj sami živé, za maše ne morejo dati. Kaj bo z njim? Umré bogatin, bil je tudi grešnik — v testamentu pa je ukazal brati za toliko in toliko denarja toliko sv. maš. Srečen bo! — Umrle je španska kraljica Izabela, nakazala pa je, da se mora iz njene zapuščine dati 10.000 maš ki naj se boro za njo. 10.000 maš naj se bere za njenega očeta, 10.000 maš pa za njenega sina. Brez

Najlepša in najboljša obleka Vas velja najmanj v

Največja izbira klobukov. **LAWNDALE CLOTHING HOUSE** S.W. Corner 26th & Central Park Ave. Srajce vseh vrst in cen. **RUDOLPH LAYER** LASTNIK

Obleke po meru naša posebnost.

FRANK UDOVIČ, EKSPRESMAN 1343 W. 18th Street pri Blue Island Ave. **CHICAGO, ILLINOIS**

Prevaža pohištvo, premog, drva in drugo. Oglasite se pri njem. Oddaljeni rojaki naj pišejo dopisnico.

ČE RABITE EXPRESS

kočijo, seno za živino in sploh reči, ki spadajo v stalno stroko se oglasite pri

W. J. BRENNAN, 1132—1st St. La Salle, Ill. **TELEPHONE 380 R.**

TELEPHONE 380 R.

skibi pojdejo vsi trije v nebesa. 10.000 maš ni malo. Kaj bo z re-veži, za katere se še ena ne bo brala?

Pravica.

Delavstvo ni poznalo še doslej pravice, poznalo je le nasilje, katero izvršujejo na njem vladajoči sloji. Dolgo pa tega ne bo prenašalo. Videlo je, da ne pomaga tarna-je, ali pa izbruh jeze in obupa, ampak, da je potreba dela, tihega neutrudnega dela v organizacijah, strokovnih in političnih, ki edine zamorejo pridobiti delavstvu moč, potem moči se dobi pravica, in potem pa bomo že obračunali!

— O življenju. "Življenje je brez milosti in se ne pusti od nikogar na noben način zapovedovati. Mnogi sicer predpisujejo, da naj čednost zmaga in nečednost kaznuje — ali življenje gre preko ljudskih določb na dnevni red in dovoljuje zmagovati nečednosti in kaznovati čednosti."

SENAT ZA PREMOGARJE.

Po grozni katastrofi v Cherry, Ill., se je senat naših držav vendar začel malo zanimati za stanje premogarjev. Senator Dick, kateri je namreč predsednik odbora za rudarstvo in premogokope sploh, je namreč stavil predlog, naj se dovoli \$160.000 za nove rešilne postaje za premogarje. Te postaje imajo že ponekod in imajo vse priprave, katere se rabijo v slučaju kakih velikih nesreč. Vendar je pa postaj še dosti premalo. Predno se dobi potrebno orodje iz daljave, je včasih že prepozno.

S tem denarjem nameravajo napraviti deset novih postaj, večinoma po zapadu in jugu, kjer so v tem oziru najmanj preskrbljeni. Senator Dick si je svest, da bo prodrl s svojim predlogom, da se na ta način, če že ne tako pomaga, kot bi bilo potreba, pa vsaj malo olajša stanje premogarjev.

Visoke cene.

Težko je razložiti visoke cene za živila. Mnogo ljudi je mišljenja, da je vzrok visokim cenam slabo gospodarstvo. Mi kupimo več, kot potrebujemo in ostanek zavrzemo. Če je to mišljenje pravo, je rešitev problema prav lahka. Bodite gospodarski. Na prvem mestu privoščite dober počitek ubogemu želodcu potem pa rabite dobro želodčno zdravilo, kakor je Trinerjevo ameriško grenko vino. To vino bo usposobilo želodec, da bo redno sprejemal hrano. Vaš okus se bo zboljšal in postal zdrav in jedli boste lahko kakor v svojih mladih letih. Ničesar se ne zadržite proč. To zdravilo je jako dobro pri želodčnih boleznih, pri ne-rednem prebavljanju za živce in kri. Z mirno vestjo ga lahko priporočate vsem osebam, ki imajo slab okus, bled in rumen želodčni sestav, ki so zgubili moč in težo, ki imajo težave po jedi, ki bruha-jo in imajo druge bolečine. Po lekarnah Jos. Triner, 1333—1339 So. Ashland Ave. Chicago, Ill.

Slovenec in Hrvat priporočam svoje moderno brivnico. **FRANK ZORNJAK,** 1837 So. Centre ave., Chicago, Ill.

Importiran starokrajski tobak vsake vrste

za cigarete, pipe in žvečenje. Importirane cigare in cigarete. Vse pristno in po zmernih cenah.

VAC. KROUPA, 1225 W. 18th St. Chicago, Ill.

Halo, Johnny!

Kje si pa bil včeraj? Saj veš kaj, tam kjer je največ zabave. Ali še ne veš da je največ zabave v GOSTILNI.

John Košiček, 1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

Sodrugil! Priporočaj-te hrvatskim delavcem "Radničko Stražo!"

I. STRAUB URAR

1010 W. 18th St/ Chicago, Ill. Ima večjo zalogo ur, verižic, prestonov in drugih dragotin. Iskrjuje tudi vsakovrstna popravila v tej stroki po zelo nizki ceni.

Obiščite ga!

Društvene regalije, kape, prekoramnice, bandera itd.

za slovenska društva najboljše preskrbi

Emil Bachman

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

Tovariš Sebastijan.

Mislil, da je bilo to po zimi leta 1890. Teda je bil brezposeln. To se pravi, v gozdu se je odhranila veja in je padla na tla ter zgnila.

Sneg je ležal dve pedi visoko na zaspani zemlji. Noč in dan se je razprostirala na nebu dolgočasna siva megla, tanka in skoraj prozorna, zamazana solnce brez kontur je počasi drselo navzgor in suh, oster veter je razsajal po državnih cestih, ki se je vila v hrib, tupatam ogibajoča se pritlikavih, belih gozdov; veter je gonil drobne, brušene snežinke pred seboj, ki so se mi vbadale v zmrzel obraz. Noge sem premikal brezutno in enakomerno kakor mašina. Polovica dolgočasnega drevja je že bila za menoj in spominjal sem se je kakor v posanih. Malce hribovita krajina je bila žalostna, tupatam porasla z nizkim grmovjem in v mes posuta s sivim kamenjem, ki je gledal iz snega. Z drevja so visele snežene pajčevine in se lesketale v onemoglem solnceu kako srebrne.

Ozrl sem se nazaj. Ob cestnih jarkih so stali tihe vrbe, zakopane v snegu, in v njih siva barva se je stapljala s sivim nebom. Po vsej krajini sta se ostro razločevali le dve barvi, snežnoba in dimastosa. Širili sta se v daljavo in se stekali druga drugo v silni brezdanjosti.

Obšlo me je nenadoma in bogve odkod. V ustih sem začutil silne in postal sem lačen. Sežem v žep: dva groša sta bila ondi, vse moje imetje. Sklonil sem glavo in bil neizmerno žalosten.

Prišel sem do vrha.

Ravnina se je zalesketala v zlatem solnceu in na obzorju je zatrepetala snežno pogonjeno drevje. Cesta je bila ravna, tupatam vegasta in zareze koles, napravljene od vozov v umazanem snegu, so se izgubljale druga v drugo.

V dalji se je nekaj gibalo, in umazana senca je zamigljala na obzorju in obstala. Zdelo se je, da stoji, a počasi se je manjšala in pogrezala v zemljo. Človek je bil, ki se je pomikal naprej, vihtel palico in se pogrezal v daljo. Šel sem urneje, cesta mi je izginjala pod nogami in sneg je evlil. Naknem nanosnik. Konture v naravi so se poostrele in čez vso krajino je legla svetla belina. Srce mi je vztrepetalo, bil je potnik. Črez pleča mu je malomarno bingljalo okrogel zavitek na zeleni vrvi. Torej "kolegal!"

Žačel sem teči. Noge so spodravale, sneg se mi motal med nogami in škripalo je. Nekdo je zapiskal tako, da mi je živžig priletel na ušesa, zadel se je ob bližnji gozd in utihnil. Težko sem sopol, pred očmi mi je vse migljalo in se treslo, a pot je obstala in ni več izginjevala pod nogami; zdrkaval sem nazaj. Sedaj me je potnik opazil; obrnil se je, naslonil na palico in me počakal.

"Kdo si?" ga vprašam. Svoje male sive oči je za trenutek skril pod košate obrvi, nategnili usta, široko pogledal in motreč me, odvrnil:

"Približno tak človek kakor ti!" Prezirljiv in ob enem zadovoljen nasmehe mu je legel na usta. Zamahne s roko.

"Dobro! greva skupaj. Samemu mi je dolgčas!"

Moj novi znanec je bil precej večji nego li jaz. Gledal je hudo in hudobno, obrvi so mu visele skoro čez oči, da je zrl njegov pogled kakor iz globoke kotline. Njegova rdeča bradica je bila silasta in več ledenih curkov je viselo od nje.

"Prav," reče črez nekaj časa, ko sva se nagledala nek drug drugega. "Greva skupaj, ti imaš gotovo denarja!" Stresel sem se in nehote sem se spomnil vsega svojega potikanja in beračenja in stara teža skrbi pred temno bodočnostjo mi je zopet padla na prsi.

"Ne, prijatelj, denarja nimam!"

"Nimaš?" se začudi, obstane in pogleda v nebo. Njegove obrvi so se nenaravno povzdignile in male njegove oči so se izbulile.

Moral sem se smejati. "Nič ga nimam, bratec!" odvrnem čudeč se njegovemu presenečenju. Tudi sam je kmalu bušil v divji smeh.

"Nimaš ga, nimaš? Ha-ha-ha-ha-ha!"

mu pa oči docela pogreznejo in skrijejo.

"Kam si namenjen?" ga vprašam. "V Trst!"

"Ne vem, morda pridem tudi tja. Prišli so in so nas vzdignili in pognali: kvišku, lenobe lene, aho ven! Začudili smo se, pomenčali oči, dvignili pest..." Toda kaj! kdo se bo pretepal! Pojdimo! pojdimo! Kaj bi ti pravil — ali ni bilo tako..."

"Prav, tako je bilo. Vzdignili smo roke in že odhajali! In sedaj grem v Trst!"

"A, kaj počneš tam... Misliš, da čakajo na tebe in te bodo lepo vzprejeli, ti nabasali želodec in rekli: Dobro, da si prišel, gospodine!"

"Čakali me ne bodo in tudi pozdravili ne, ampak..."

"...ti skočiš v morje ter napraviš ujedam v morju vesel dan! me je prekinil s surovim glasom, v katerem se je skrivala jeza in zaničevanje.

Veter je potegnil, zatulil in bežal dalje, se vračal in nosil drobne, trde snežinke, ki jih je pobral v jarkih, vzdignil v zrak, se igral z njimi, spuščal jih na tla in zopet podil dalje. Daleč za nama je zaropotalo in zvoneci so zapeli. Bližal se je voz.

Postala sva na kraju ceste in čakala nanj. Prišel je, konjema je drselo in v glavama sta se skoro dotikala tal.

"Vzemite naju gor!"

Porasel, oplasen obraz voznikov se je okrenil, tovariš pa je prijel naglo zadaj za voz in stekel za njim. Bič je začelvi po mrzlem vzduhu in se ovil, kakor mrzla kača tovariševih rok, da se je spustil. Stal je sredi ceste. Sključen, premrt in vpiil:

"Čakaj! lopov kmetski! Ali je to lepo... Prokleti..."

Strahovito je naju zeblo, šklepetala sva z zobmi in kolena so se nama šibila. Moj tovariš je šel poneš in roke je imel pogrezane v globoke žepe. Jaz sem hodil hitro z drobnimi koraki ter ga moral čakati na vsakih deset korakov, da me je došel.

"A, kako ti je ime? Pokaži mi knjižico!" ga zaprosim.

Veter je zatulil iznova, a on je govoril votlo, kakor bi prihajali glasovi iz soda in se poizgubili v velikem prostoru.

"Meni pravijo Sebastijan. Pa ni prav. Če bi jaz odločeval o svojem imenu, bi se nadel kako boljše ime. Imena s sodim številom črk so preveč korektna in sila dolgočasna. Pravijo, da ima človek prosto voljo, pa mu še ime njegovo diktirajo drugi!"

Prižge si pipo, potegne parkrat krepko iz nje in se namuza:

"Sicer pa, vse na meni odgovarja mojemu imenu. Črevlji na primer! Ne vem, ali je moj patron hodil razstrgan ali je bil lepo napravljen, ali je imel črevlje ali ne, ampak grdo je, da me pušča tako zanemarjenega!" Obstane, potegne hlačnico desne noge malce navzgor in pomoli nogo naprej.

"Poglej," reče, "moji čevlji so zvezani z žico ter na spodaj oviti z žakljevino."

Molčal sem in s eobrnili, da se je veter upiral bolj v moj hrbet. Sebastijan je šel sklonjen, kolena so se mu izbočila in brke so se mu neenako povsile.

Stopala sva zopet v dolino. V kotu, v zakotju gora, je ležala majhna vas. Par revežev je ušlo svetu in se naselilo tu med kamenjem in čakalo na svojo smrt. Čisto naravno. Kdo drugi bi se naselil tukaj, kakor izgnanec, plažeč se po kamnu in živčel od kamna. Trepeli so in žalostno živeli in žalostno umirali in nihče se ni zmenil zanje. S slamo pokrite hiše, so bila borna, zvržena poslopja, v katerih je zmrzovala suha živina, stradajoča in mukajoča. Pri vodu v vas je stal vpognjen starec z dolgimi, sivimi lasmi in visok mladenič s trdnimi, kvišku štrlečimi ščetinami na zgornji ustnici.

"O, jaz bom tudi šel, vsi gredo in se vrnejo bogati!"

"Ne hodi!" je rekel starec. "Kdo ve, kaj te čaka v Ameriki in če se ne izgubiš! Glej, Martov Janez se je izgubil in ga ni več od noder!"

Mražilo se je in za nama je tulil in razsajal divji veter.

"Tvo morava prenočiti!" reče Sebastijan in nagubi čelo.

"Vsekakor!"

Ozrla sva se. Vse naokoli na pol podrtije in starina, kakor kako zapuščeno grobišče. Iz nizkih vežnih vrat se je kadilo in dila se je vzdigoval počasi, dokler ga ni zagrabil veter in razpršil, da ni ostalo sledu po njem. Vstopila sva v prvo hišo.

"Ali bi ne mogla prenočiti pri vas, dobri ljudje?" je prosil Sebastijan.

Visok kmet je stal v veži v ozkih, razcepanih hlačah. Smrdelo je v veži po žganju in gnoju. Motril naju je nekaj časa, se popraskal za ušesi, vzel pipo iz ust in zamahnil z roko. Prav nič ga ni veselil najin obisk.

"V hiši ne moreta prenočiti!" reče po daljšem obotavljanju. — "Ne moreta!" ponovi trdo.

"Dobro, prenočiva pa v hlevu!" odvrnem vznemirjen.

(Dalje prih.)

V NEBESIH.

Zgodil se je zadnjič nek posebni dogodek tam gori v nebesih. Sevé, kakor ima vse, kar se dogodi v nebesih, duh po zemlji in tem pregrešnem svetu, tako je imel tudi ta dogodek svoj začetek na zemlji.

Plemeniti gospod vitez Jurij z Visokega se je oženil s prelepo Urško iz Rožne doline. Župnik, ki ju je poročal, je k zaročencema govoril slavnostni govor, v katerem je med drugim dejal: "In ljubita se, vroče in srčno, da bodeta srečna v življenju in da bodeta tudi na onem svetu drug poleg drugega, zvesta, nerazdružena."

e Tžupnikove besede so se tudi uresničile; ljubita sta se zvesto in presrečno, dokler ni — gospod z Visokega umrl. Dolgo je po njem kot po nežnem zakonskem možu plakala zapuščena vdova...

Ali kakor ima na svetu vse konce, tako so se tudi Urški iz Rožne doline, vdovi po Jurju z Visokega, posušile bridke solze... Urša je bila še mlada, prelepa in bogata, in kakšni čudeži, ako se je znova omožila... To pot je postal njen mož visokorodni gospod Brezdružice.

In zopet je pri poroki govoril župnik ginljiv slavnostni govor, in zopet je pravil mlademu paru: "In ljubita se vroče, presrečno, da bodeta srečna v življenju ter da bodeta tudi na onem, boljšem svetu drug poleg drugega, zvesta, nerazdružena..."

In zopet je bil tisti tek življenja, kot prej. Radost in smeh, ter smrt in pogreb gospoda Brezdružice — solze obdovole Urše iz Rožne doline, omožene z Visokega in Brezdružice... in zopet poroka in svatba. Zdaj pa je bil srečni ženini, ki je krotke, k zemlji pobešene oči še vedno lepe vdove peljal pred altar, gospod Brezžene. In gospod župnik je govoril slavnostni govor, zopet sta živela srečno življenje srečna zakonska in zopet je umrlega soproga objokavala pod težo gorja umirajoča vdova. Naposled je umrla še ona saina.

Predno pa je vstopila še v nebeško kraljestvo — njeni prihod kot vseh sploh, ki so bili takrat na poti gori so že zvedeli srečni nebeščani — srečali so se pri nebeških vratih trije možje.

"Koga čakate?" je vprašal prvi.

"Svojo ženo."

"Jaz tudi," odvrnil je drugi.

"In jaz tudi," dejal je tretji.

"Ah, kako krasna, kako lepa je bila moja ljuba Urša!"

"Kaj, Urša? Tako je bilo ime tudi moji," zakričal je drugi.

"In moji tudi," zasopel je zopet tretji...

"Kaj..."

"Kaj če je to ena in ista."

In res — nobenega dvoma, ona je to, Urša, rojena iz Rožne doline... Čegava pa bo sedaj? Ali od prvega, drugega ali tretjega?

Pred nebeškimi vrati je nastal prepir, ki se je malone spremenil v pretep in le pri modri uredbi tam gori v nebesih, da namreč ni dovoljeno nobenemu orožja s seboj prnesti, se je zahvaliti, da ni prišlo med plemenito gospodo do dvoboja.

Končno pa je vstopila ona.

"Ah, moji dragi ljubljani možički!"

Ti pa so ji nejevoljni pokazali hrbet, kar je bilo seve proti vsem pravilom etikete...

"Kaj, gospa, to je škandal! Mnogomoštvo je v nebesih prepovedano. Le povejte svojemu fajmostru!"

In izrekši te besede, zaprli so ji nebeške duri pred nosom, in predno se je zavedla iz svojega začudenja, odšli so vsi trije v klub nebeščanov, kjer si je vsak posamezen izbral eno izmed enajstih tisoč nebeških devic.

VSAK SOCIALIST

Vsak socialist bi mogel nbsiti znamenje, kedar pohaja na picnike na prostem. Znamenje iz svile in z vprašanjem: Kaj je prav? (What is right?)

Naročajte takoj. Pričeli bomo z delom ko dobimo naročila. Priporočajte to znamenje vsem sodrugom in sodruginjam. Cena je nizka, le 35 ct. komad.

Pošljite naročila takoj!

J. E. L. 829 — 12 St. Denver Colorado.

Pri naročilu omenite ta list.

Sodrugi! Pripravljajte se za prvi jugoslovanski socialistični kongres v Ameriki. Naš prvi zbor je prvi korak k velikemu delu, ki mora vspeiti. Sodrugi, pripravljajte in pripravite se dobro!

ROJAKI! POZOR!

Kdo hoče piti domače naravno vino, naj se oglasi pri FRANE ČEHU, 1703 S. Centre av. Chicago, Ill.

Belo in črno vino razprodajam sedaj po \$1 galon. — Rojaki, sežite po njemu, dokler ga imam še v zalogi. 4x.

Ne kupujte farm ali zemljišč, dokler nimate prilike, da pričnete gospodariti z majnim denarjem na svojem domu v Slovenski Gospodarski Koloniji v bližini mesta Ashland. Pišite za pojasnila, ako mislite kupiti farmo sedaj, kasneje ali pa nikdar. Pišite danes, pišite vsi. Adresirajte:

THE JAMES W. GOOD COMPANY, Dept. 55 ASHLAND, WIS.

Napravite pristno uležano pivo doma

s pomočjo pravega ekstrakta za pivo Johanna Hofmeistera.

Škatljica za poskus zadostuje za 2 1/2 galona dobrega piva, katero pošljem zastoj. Mož, žena ali otrok lahko naredi pivo.

Pišite še danes za prosto škatljico za poskus. Mi Vam radi pošljemo toliko Hofmeisterjevega ekstrakta za pivo z lahko umljivim navodilom, da bo zadostovalo za 2 1/2 galona piva. Vsakdo lahko naredi fine kvalitete pravega uležanega piva, katerega že delajo letaz Hofmeisterjevimi ekstraktom za piva v Nemčiji. Fino, okusno, peneče pivo se lahko skuha doma v par minutah brez najmanjšega truda. To je sladko in hmeljevo pivo, ki se dopada vsakemu članu v družini. Lahko se naredi in je tako okusno, da ne morejo prodajati pivo iz pivovarstva, kjer pijejo te vrste pivo. Za šest centov že lahko naredite en galon. Prijalo Vam bolje kot pivo v gostilni ali v buteljkah. Pošljite 20 centov č znanak ali denarju za pošiljativne stroške in zavoj in mi Vam pošljemo škatljico za 2 1/2 galona zastoj. S tem se plačani vsi troški in vi lahko skuhate pivo, kateršnega še niste pili nikdar. RABITE KUPON.

FREE SAMPLE COUPON JOHANN HOFMEISTER, 665 Hofmeister Building, Chicago, Ill.

Send me FREE One Sample Can of Hofmeister Beer Extract enough to make 2 1/2 gallons Fine Quality Real Lager Beer. I enclose 20c to help to pay for packing and shipping.

SIGN HERE

Name

Town

Street No.

"DŽUNGEL"

Povest iz čikaških klavnic. Angleški spisal Upton Sinclair. Poslovenila Jos. Zavrtnik in Ivan Kaker.

CENA S POŠTINO VRED \$1.25

(Ta pretresljiva povest iz delavskega življenja in delavskih bojev je do danes prevedena že na 17 jezikov. Vsak slovenski delavec bi jo moral čitati.)

Obe knjigi se naročata pri upravitelstvu "Proletarca", 2146 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

KDOR HOČE IMETI

dobro obleko najnovejšega kroja, okusno in trpežno delo, naj se oglasi pri

MIKE KASTRUN-U KROJAČ

1842 S. Center Ave., Chicago, Ill.

— Pridite in pogledite! —

Kaj je treba, da čitate!

v književni zalogi Slovenske delavske tiskovne družbe se dobi:

"Socialistični katekizem"

Predelal za slov. delavce v Ameriki Ivan Molek.

Cena posameznemu iztisnu 10 centov. Kdor jih pa naroči naenkrat 20 ali več istisov, jih dobi pa po 5 centov komad.

(Ta brošura je izvrstno sredstvo za socialistična propagando in živa potreba za vsakega agitatorja, kateri rekrutira nove sodrugi.)

ROJAKI v Waukeganu!

Če kočete piti dobre pijače in se zabaviti po domače pojdite k

B. Mahnich-u, 714 Market Street, Waukegan.

Pri njemu je vse najbolje. Kdor ne vrjame, naj se prepiča.

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik.

Urađuje od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer.

1842 So. Ashland Ave.

Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

LOUIS RABSEL

moderno urejen salon

NA 113 MILWAUKEE AVE., KENOSHA, WIS.

Telefon 1199.

Angleščina brez učitelja! Slovensko Angleška Slovnica, Tolmač in Angl. Slov. Slovar stane samo \$1.00, in je dobri pri

V. J. KUBELKA,

538 W. 145 St., New York, N. Y.

Pišite po cenik knjig!

JOS. BERNARD-U

1903 Blue Island Ave.

Telefon Canal 842 CHICAGO

Pri njemu dobiš najboljša kalifornijska in importirana vina.

Najboljše in najfinejše obleke

so po nizki ceni na prodaj pri H. SCHWARTZ,

16—18 N. Halsted St., Chicago.

Velika zaloga klobukov, čepic, čevljev, perila in kovčkov.

Kdor kupi za pet dolarjev, dobi darilo.

Prehlajenja se lahko iznebite in bolečine v vratu ter v prsih minejo takoj, če se napravi par močnih drgnjenj s "Pain Expeller", kakor je popisano v knjižici, v kateri zavivta steklenica. Sredstvo se lahko kupi v Ameriki v sleherni lekarni za 25 centov steklenica, treba pa je paziti na to, da je varstvena znamka s sidrom na kartonu in na steklenici.

DR. RICHTER'S "PAIN-EXPELLER"

Kaj ti koristijo močne mišice, če trpiš na revmatizmu.

PAIN-EXPELLER

dobro vdrgnjen, ti takoj olajša bolečine in odstrani njih vzroke.

Po 30c in 50c v vsaki lekarni

F. Ad. Richter & Co., 215 Pearl St., NEW YORK

Pazite na varstveno znamko s sidrom.

JOS. PREZEL,

Slovenska Grocerija,

1932 West 22nd Street,

med Robey in Lincoln ul.

VOZI NA DOM.

Podpisana se priporočava Slovencem za mnogobrojen obisk, ker imava na razpolago do brogotilno in dvorane.

Šajnek & Hans

1802 S. Centre Ave. Chicago, Ill.

Joseph Kratky,

1645 W. 21st Pl., Chicago, Ill.

Izdelovalec najfinejših cigar

vsake vrste.

Na debelo in drobno.

Sodrugi! Priporočajte hrvatskim delavcem "Radniško Strazho," edini hrvatski socijalistični list v Ameriki. Naročnina \$2. na leto. Naslov: 1209 W. 18 Str. Chicago, Ill.

POZOR! SLOVENCII! POZOR!

SALOON

s modernim kegljiščem

Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unifikat smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nisko ceno.

Postrežba točna in isborna.

Vsem Slovencem in drugim Slovanom se toplo priporoča

MARTIN POTOKAR,

1625 So. Centre Ave. Chicago

POZOR!

Podpisani naznanjam rojakom v Chicagi in okolici, da sem odprl novi saloon na 825 Blue Island Ave. Točim dobro pivo, vino in dobro visko. Se priporoča